

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ทบทวนวรรณกรรมโดยแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อใหญ่ดังนี้

- หลักทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์
- ความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรีจีน
- ทฤษฎีดนตรีของจีน
- คนจีนในประเทศไทย
- ประวัติและความเป็นมาของอำเภอหาดใหญ่

2.1 หลักทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

2.1.1 ทฤษฎีทางมานุษยดนตรีวิทยา

2.1.1.1 นวัตกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Innovation)

ความหมายของนวัตกรรมคือ กลไกสร้างสรรค์ความคิดใหม่ เทคนิควิทยาการใหม่ หรือ พฤติกรรมใหม่ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการทางสังคม กำเนิดนวัตกรรมขึ้นอยู่กับการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์และขณะเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับการเปิดรับของชุมชนในการยอมรับหรือ ลอกเลียนผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์นั้น นอกจากนี้การคิดค้นในด้านวัตถุแล้ว นวัตกรรม ยังหมายถึงการคิดค้นที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อ แบบแผนพฤติกรรม ค่านิยม รวมทั้ง แนวทางการปฏิบัติใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นทั้งศิลปะ การละเล่น ดนตรี การแสดง เป็นต้น

นวัตกรรมทางวัฒนธรรม อาจมีแหล่งกำเนิดมาจากภายในสังคมนั้นเอง หรือเป็นนวัตกรรม ที่แพร่กระจายมาจากสังคมวัฒนธรรมอื่น เนื่องจากนวัตกรรมเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของมนุษย์ นวัตกรรมจึงเป็นผลผลิตของการเรียนรู้ มีการถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไป และคนในสังคมนั้น วัฒนธรรมอื่น

2.1.1.2 การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion)

ผู้ที่ใช้ศัพท์ Diffusion เป็นคนแรกคือ Edward B. Tylor นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษ ได้ให้ความหมายว่า การกระจายหรือการสื่อสารข้ามพื้นที่องค์ประกอบ หรือลักษณะทางวัฒนธรรม การกระจายตัวของวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุขึ้น โดยการเคลื่อนย้ายของสื่อกลางเข้าสู่ขอบเขตของสังคมใหม่ หรือโดยผ่านการติดต่อทางวัฒนธรรม

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นกระบวนการกระจายของวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งในช่วงเวลาที่เหมาะสมการแพร่กระจายมักเกิดขึ้นผ่านช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน ขณะเดียวกันรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นภายในระบบของสังคมวัฒนธรรม

2.1.1.3 การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Cultural Modification)

เมื่อมีการแพร่กระจายของวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งมาสู่สังคมหนึ่ง เนื่องจากมีการยอมรับวัฒนธรรมใหม่นั้นของคนในสังคม แต่การยอมรับนั้นไม่ได้รับมาทั้งหมด แต่มีการปรับบางส่วนที่รับมาเพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมเดิม เงื่อนไขในการปรับเปลี่ยนนี้รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นต้น

2.1.2 เครื่องดนตรีวิทยา

มายเออร์ (Myer, 1992: 247) ได้กล่าวไว้ว่า เรื่องที่เป็นหลักสำคัญของเครื่องดนตรีวิทยา (Organology) คือการจาะใน ระบุ บรรยายถึงตำแหน่ง สถานที่ ประวัติ ช่วงเวลาที่บรรเลง และ จุดมุ่งหมายต่าง ๆ เหล่านี้ออกมา ควรจะศึกษาในเรื่องเครื่องดนตรีอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการ ประดิษฐ์เครื่องดนตรี คำเฉพาะ (Terminology) การแบ่งประเภทที่พิจารณาจากการสร้าง รูปร่าง และเทคนิคการบรรเลง ข้อมูลต่าง ๆ ในเรื่องที่ใช้กับเครื่องดนตรีปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมและความเชื่อ หรือสภาพ ภาวะ และการฝึกอบรมของผู้เล่น และอ้างถึงมุมมองของ Erich M Von Hornbostel ที่ว่า "สำหรับจุดประสงค์ของการวิจัย ทุกสิ่งจะต้องนับเป็นเครื่องดนตรี เมื่อสิ่งนั้นสามารถสร้างเสียงขึ้นมาได้จากความตั้งใจ"

ซาเดีย (Sadie, 1980: 748) กล่าวว่า เป็นคำที่เบสซาราบอฟ (Bessaraboff) นำมาใช้ในการจัดประเภทของเครื่องดนตรีโดยเน้นลักษณะทางวิทยาศาสตร์กับลักษณะทางวิศวกรรมของเครื่องดนตรีในยุคสมัยและวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาและการใช้งานของเครื่องดนตรีก็อยู่ภายใต้หลักการนี้ด้วย นักเครื่องดนตรีวิทยา (Organologist) อาจต้องบรรยายลักษณะบางอย่างของเทคนิคการเล่นที่มีผลต่อรูปแบบ (Style) ทางดนตรีด้วย

Organology มีความสำคัญในงานวิจัยทางมานุษยดนตรีวิทยา เพราะจะสามารถบรรยายรายละเอียดบางอย่างของเครื่องดนตรีต่างชาติไว้ก่อนได้ ถึงแม้ว่าลักษณะอย่างอื่นยังไม่เป็นที่

เข้าใจ ต่อมาแนวโน้มที่จะรวมไปศึกษาในเรื่องของเครื่องดนตรีพร้อมกับบรรยายวัฒนธรรมและรูปแบบของดนตรี

การ์โตมิ (Kartomi, 1990: 37-54) กล่าวว่า การแบ่งเครื่องดนตรีในประวัติศาสตร์จีนยึดหลักแผนภูมิ ปาอิน (8 แหล่งกำเนิดเสียง) ที่แบ่งเครื่องดนตรีหรือแหล่งกำเนิดเสียงออกเป็น 8 ประเภท ตามวัสดุที่ใช้ทำ ได้แก่

1. โลหะ (Metal)
2. หิน (Stone)
3. หนัง (Skin)
4. น้ำเต้า (Gourd)
5. ไม้ไผ่ (Bamboo)
6. ไม้ (Wood)
7. ไหม (Silk)
8. ดิน (Earth)

วัสดุดังกล่าวข้างต้นแต่ละประเภทมีความสัมพันธ์กับหลักทางจักรวาลวิทยาและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวจีน อันมีผลถึงฤดูกาล กระแสลมความอุดมสมบูรณ์ของพืชผล ความเข้มแข็งทางการเมืองและความมั่งมีศรีสุขของปวงประชาราษฎร์

แผนภูมิปาอิน พัฒนามาจากแบบแผนภูมิโบราณที่แบ่งเครื่องดนตรีออกเป็น 4 ประเภทตามแหล่งกำเนิดเสียง ได้แก่

1. หิน (Stone)
2. หนัง (Skin)
3. ไม้ไผ่ (Bamboo)
4. ไหม (Silk)

มีความเกี่ยวข้องกับทิศและฤดูกาลเป็นอย่างมาก

ฮอร์นโบสเทล - สัคส์ (Hornbostel – Sachs Classification) จัดหมวดหมู่เครื่องดนตรีตามลักษณะการทำให้เครื่องดนตรีเกิดเสียงออกมาเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ (Van Khe, T. 1980: 744)

1. ไอดีโอโฟน (Idiophones) ได้แก่ กลุ่มเครื่องดนตรีประเภทที่ทำให้เกิดเสียงได้โดยการให้วัตถุแข็งที่ก้องกังวานได้ เกิดการสั่นสะเทือนด้วยการตี เขย่า คีด ถู
2. แอร์โอโฟน (Aerophones) ได้แก่ กลุ่มเครื่องดนตรีประเภทที่ทำให้เกิดเสียงได้โดยการทำให้ลำอากาศภายในท่อ (เครื่องดนตรี) เกิดการสั่นสะเทือน จึงหมายถึงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าต่าง ๆ
3. เมมเบรโนโฟน (Membranophones) ได้แก่ กลุ่มเครื่องดนตรีประเภทที่ทำให้เกิดเสียงได้โดยการทำให้หนังที่ขึงตึงอยู่สั่นสะเทือน จึงหมายถึงเครื่องดนตรีประเภทกลองต่าง ๆ
4. คอร์ดโอโฟน (Chordophones) ได้แก่ กลุ่มเครื่องดนตรีประเภทที่ทำให้เกิดเสียงได้โดยการทำให้สายสั่นสะเทือน จึงหมายถึง เครื่องดนตรีประเภท เครื่องคืด เครื่องสี เครื่องตี ต่าง ๆ

2.1.3 ทฤษฎีทางสวนศาสตร์

เสียงและระบบของเสียง ที่มีใช้แต่ละสังคม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับนำมาประกอบการพิจารณาในทางมานุษยดนตรีวิทยา วัตถุประสงค์สำคัญสำหรับการศึกษาและวิเคราะห์ในทางสวนศาสตร์ คือ การนำเครื่องดนตรีที่ปรากฏอยู่ในวงดนตรีมูลนิธิต่างๆ มาทำการวัดระดับของแต่ละหน่วยเสียงของเครื่องดนตรีนั้น ๆ โดยอาศัยทฤษฎีทางสวนศาสตร์เป็นหลัก

สวนศาสตร์ (Acoustics) เป็นวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องเสียง โดยเฉพาะเป็นการศึกษาธรรมชาติของเสียงทางกายภาพ (Donald, E., 1980: 1) ในการวิจัยนี้จำกัดขอบเขตการใช้ทฤษฎีสวนศาสตร์เฉพาะสวนศาสตร์ทางดนตรี (Musical acoustics) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังต่อไปนี้

1. กลไกการผลิตเสียงโดยเครื่องดนตรี
2. เสียงที่มนุษย์ยอมรับและใช้เป็นเสียงดนตรี

แนวความคิดเรื่องทฤษฎีทางสวณศาสตร์ศึกษาจากผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2534: 13) กล่าวไว้ว่า ดนตรีคือ เสียงที่เรารับรู้ได้ด้วยประสาทหู มากกว่าประสาทตา จึงเป็นการยากที่จะแปลงเสียงให้เป็นภาพได้ มนุษย์ได้พยายามคิดค้น สัญลักษณ์ที่จะสามารถบอกทั้งระดับเสียงและความสั้น ยาว ของเสียงเป็นเวลานานแล้ว ในที่สุดก็ได้ยึดหลักสำคัญของการวัดระดับเสียง โดยใช้การสั่นสะเทือนของวัตถุ กล่าวคือ วัตถุนั้น สั่นสะเทือน 440 ครั้ง ต่อ 1 วินาที ให้ชื่อเสียงที่ออกมาว่า A และเสียง A ใช้เป็นหลักในการสร้าง ระดับเสียงอื่น

วาสิษฐ จรรย์ยานนท์ (2538: 15) กล่าวไว้ว่า ระดับเสียง หมายถึงคุณลักษณะของเสียง บอกให้ทราบว่าเสียงนั้น "สูง" หรือ "ต่ำ" หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นคุณสมบัติทางจิตวิสัยของเสียงซึ่งกำหนดตำแหน่งในบันไดเสียงของมัน ระดับเสียงที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความถี่เสียงที่ต่ำที่สุดที่ใช้ในการดนตรี ได้แก่ เสียงดับเบิลเบส และเบสทุบา (30-40 เฮิรตซ์) ส่วนเสียงที่ต่ำที่สุดของลิมนัวเปียโน A คือ ต่ำที่ความถี่ 27.5 เฮิรตซ์ และเสียงที่สูงสุดของเปียโน คือ C สูงที่ความถี่ 4,800 เฮิรตซ์

อเล็กซานเดอร์ จอห์น เอลลิส (Alexander John Ellis) ค.ศ. 1814-1890 นักคณิตศาสตร์ และนักภาษาศาสตร์ชาวอังกฤษ โดยมีอัลเฟรด เจมส์ ฮิปกินส์ (Alfred James Hipkins) ค.ศ. 1823-1903 เป็นผู้ช่วย ระบบเซนต์แสดงถึงการตั้งเสียงของเครื่องดนตรีแบบแบ่งเสียงเท่ากัน (Equal temperament) โดยใน 1 ช่วงทบ (Octave) ของบันไดเสียง (โด-โด) แบ่งออกเป็น 1,200 เซนต์ ครึ่งเสียงมีค่าเท่ากับ 100 เซนต์ การวัดค่าเซนต์ทำให้สามารถระบุความแตกต่างของระดับเสียงได้ชัดเจน โดยสามารถแสดงออกมาให้เห็นเป็นหน่วยที่สมเหตุสมผล ดังนั้นระบบเซนต์ใช้ในการอธิบายเปรียบเทียบระบบเสียงของดนตรีทุกชาติพันธุ์ และนิยมใช้กันแพร่หลายเพราะทำให้สามารถเข้าใจระบบเสียงของดนตรีต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

บันไดเสียงโครมาติก

C	C#	D	D#	E	F	F#	G	G#	A	A#	B	C
0	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200

ตารางที่ 2 ตารางแสดงขนาดของขั้นคู่เสียงแบ่งเท่าในระบบเซนต์ (Cent)

2.2 ความรู้ทั่วไปทางด้านดนตรีจีน

2.2.1 ประเทศจีน

ประเทศจีนเป็นประเทศที่กว้างใหญ่มาก ประกอบด้วยพลเมืองมากมายหลายชนเผ่า มีพลเมืองทั้งสิ้นกว่า 1,300 ล้านคน (สำรวจเมื่อปี ค.ศ.1995) มีเนื้อที่ประมาณ 9,550,000 ตารางกิโลเมตร เนื่องจากมีเนื้อที่ที่กว้างใหญ่ไพศาลอีกทั้งสภาพภูมิศาสตร์ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างยากลำบาก ทำให้ประเทศจีนมีภาษาพูด วัฒนธรรม รวมถึงดนตรีที่มีความแตกต่างกันมาก ภาษาจีนมีมากมายแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น เช่น แต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน ไหลำ และกวางตุ้ง ปักกิ่ง แต่ทุกภาษาใช้ตัวเขียนร่วมกันเพียงแต่ออกเสียงต่างกันจึงสามารถสื่อสารกันด้วยภาษาเขียนได้ ปัจจุบันภาษาจีนกลางได้รับการยอมรับสำหรับใช้ในการสื่อสารระหว่างชาวจีนกลุ่มภาษาต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย (วิเกียรติ มารคแมน, 2539:109)

2.2.2 ดนตรีและแหล่งกำเนิดดนตรี

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมสูงและมีวัฒนธรรมเก่าแก่ย้อนหลังไปกว่า 4,000 ปี การที่มีชนเผ่ามากมาย ภาษา วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ฯลฯ ที่แตกต่างกันส่งผลให้ดนตรีมีความหลากหลายมาก มีดนตรีหลายชนิดที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนทั้งในด้านทำนองและระบบเสียง เช่น ทางตะวันตกเฉียงเหนือนิยมใช้ลักษณะทำนองคล้ายเสียงโนสเกลไมเนอร์ ทางตะวันออกเฉียงเหนือใช้สเกล 7 เสียง มีการดำเนินทำนองในลักษณะกระโดดและใช้คู่เสียงกว้าง ทางตะวันออกและส่วนกลางของจีนใช้สเกล 5 เสียง มีการดำเนินทำนองที่เรียบไม่กระโดด เป็นต้น ดังนั้นในการบรรเลงดนตรีโดยทั่วไปอาจจะดูคล้ายคลึงกันแต่ในรายละเอียดนั้นแตกต่างกัน เช่น เครื่องดนตรีรูปร่างเหมือนกันแต่ระบบเสียงต่างกันดังจะเห็นได้จากปี่ของไหลำมีขนาดใหญ่กว่าปี่ของแต้จิ๋ว ใช้ระบบเสียงต่างกัน การดำเนินทำนองมีสำเนียงต่างกันไป แหล่งกำเนิดดนตรีมีที่มาจาก การยอมรับนับถือและความรักในธรรมชาติ ดนตรีได้ฝังรากลึกในสังคมและบริบททางด้านคตินิยม ดนตรีเป็นระบบสัญลักษณ์ที่แสดงออกให้เห็นถึงความคิดทางปรัชญาพิธีการ และพฤติกรรมทางสังคม (Kuo-huang Han, 10)

เครื่องดนตรีโบราณที่พบในจีน ได้แก่ ระฆังสำริด ระฆังหิน โอคารินา เป็นเครื่องดนตรีในยุคแรกที่มีอายุกว่า 2,000 ปี ก่อนคริสตกาล และเมื่อ -300 ปีก่อนคริสตกาลก็ได้พบหลักฐานว่าระฆังสามารถเรียงเป็นบันไดเสียงได้ ทั้งนี้ความคิดเรื่องทฤษฎีดนตรีต่าง ๆ คงมีมาก่อนนี้แล้ว และจากการค้นพบทางประวัติศาสตร์ก็พบว่า การดนตรีจีนในสมัยโบราณนั้นมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ในสังคมทั้งในสังคมในวัง สังคมชั้นสูง สังคมคนธรรมดา รวมถึงชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

ดนตรีที่ใช้ปรัญชาขงจื้อได้รับความสนใจจากนักประวัติศาสตร์ดนตรีมากและเป็นที่เชื่อกันว่าดนตรีคลาสสิกของจีนนั้นเกี่ยวข้องกับและมีรากฐานเดียวกับปรัญชาขงจื้อ ซึ่งใช้การบันทึกวิธีการเล่นเครื่องดนตรีและกระบวนการเล่นมากกว่าอธิบายทฤษฎีดนตรีหรือตัวโน้ตอย่างละเอียด เพราะปรัญชาขงจื้อถือว่าดนตรีเป็นเรื่องของจิตใจและดนตรีควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อจริยธรรม

2.2.3 ประวัติศาสตร์ดนตรีจีน

2.2.3.1 สมัยก่อนประวัติศาสตร์ (3000 – 20000 ปีก่อนคริสต์ศักราช)

การดนตรีของจีนในสมัย 3,000 ปีก่อนคริสต์ศักราชนั้น มีเพียงตำนานเล่ากันมาว่าจักรพรรดิในราชวงศ์แรก ๆ ต่างมีระบบดนตรีเป็นของตนเองฮ่องเต้พระองค์แรก (2697 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ได้ทรงส่งให้หลิงลุน (Ling Lun) เดินทางไปยังภูเขาทางทิศตะวันตก เพื่อแสวงหาขลุ่ยไม้ไผ่อันศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถเลียนเสียงนกพิณิกซ์ แล้วนำมาบรรเลงดนตรีที่มีระดับเสียงอันไพเราะผสมกับเสียงเสนาะของสวรรค์ คนจีนโบราณถือว่าอาณาจักรของเขาสัมพันธ์กับสวรรค์ ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนราชวงศ์จำเป็นจะต้องเปลี่ยนระบบเทียบเสียงไปตามเหตุการณ์ โดยมีเหตุผลว่าที่เปลี่ยนราชวงศ์นั้นเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงในสวรรค์ ฉะนั้นคนจีนได้ตั้งระดับของต้นเสียงแรกของแต่ละราชวงศ์ โดยได้มีการปรึกษากับโหราจารย์ประจำราชสำนักและได้ใช้วิธีกำหนดความถี่ของต้นเสียงนั้นด้วยการคำนวณจากตำแหน่งของดวงดาวต่าง ๆ ชื่อหมาเขียนนักประวัติศาสตร์ชาวจีนแห่งศตวรรษที่ 2 กล่าวว่าหลิงลุนเป็นผู้พบระบบเสียงของจีนโดยการเป่าขลุ่ยไม้ไผ่ กล่าวคือเมื่อคำนวณหาเสียงต้นนั้นได้แล้ว ก็ทำการตัดขลุ่ยไม้ไผ่ให้มีสัดส่วนพอดีเพื่อให้เกิดเสียงตรงตามระดับของต้นเสียงใหม่นั้น

ขลุ่ยมีลักษณะอย่างหนึ่งคือถ้าเป่าพอดีก็จะเกิดระดับเสียงหนึ่ง ถ้าเพิ่มแรงลมหายใจมากกว่านั้นก็เกิดระดับเสียงอีกเสียงหนึ่งซึ่งมักจะเป็นเสียงผสม (Overtone) ที่สองของเสียงแรกนั้น กล่าวคือเป็นเสียงที่สูงกว่าเสียงแรก 5 ชั้น เมื่อพบเสียงที่ 2 นั้นแล้วก็จะตัดขลุ่ยไม้ไผ่เลาใหม่เพื่อให้ได้เสียงที่ 2 นั้นพอดี ถ้าหากว่าเป่าแรงกว่านั้นอีกครั้งหนึ่งก็จะเกิดเสียงที่ 3 ซึ่งเป็นเสียง Overtone ของเสียงที่ 2

โดยวิธีนี้ปราชญ์ทางดนตรีจีนโบราณจึงได้พบระดับเสียงทั้ง 12 เสียง มีปราชญ์ทางดนตรีกรีกโบราณ ชื่อไพธากอรัส ได้พบทั้ง 12 เสียงโดยใช้ระบบคู้ห้าเหมือนกัน

หลักฐานทางดนตรีที่แน่ชัดซึ่งเราได้ขุดค้นพบนั้นมีอายุตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฉาง กล่าวคือ พบหินที่สะท้อนเสียง (sonorous stone) ที่ชาวจีนเรียกว่า ching และขลุ่ย (globular flute) ที่ชาวจีนเรียก hsuan เครื่องดนตรีทั้งสองประเภทนี้คล้ายกับวัตถุของยุคหินเก่า ต่อมาในประมาณ 1200 ปีก่อนคริสต์ศักราช ก็ได้ปรากฏหลักฐานของเครื่องดนตรีอีก 2 ชนิด คือ กลอง (ku) และระฆัง (chung)

หลักความเชื่อเกี่ยวกับจักรวาล ยี่น และหยาง ของจีนได้มีอิทธิพลต่อวงการดนตรีด้วย กล่าวคือในเทศกาลฉลองต่าง ๆ จะมีการแบ่งกลุ่มนักดนตรีเป็น 2 กลุ่ม ต่างผลัดกันบรรเลงคนละทีแล้วในที่สุดก็บรรเลงร่วมกัน อันเป็นสัญลักษณ์ถึงการประสานกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์

ชวงเสียงแบบเดิมของจีนมีลักษณะเป็นบันไดเสียงที่ประกอบด้วย 5 เสียงเท่ากัน (pentatonic) ซึ่งเป็นลักษณะดนตรีในแถบต่าง ๆ ของยุโรปและเอเชียสมัยยุคหินใหม่และยุคโลหะ และเมื่อเผ่ามองโกลได้แผ่อำนาจเข้าไปในแถบเอเซียไมและแถบที่อาศัยของพวกอินเดียนแดงที่เป็นประเทศสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันก็ได้นำเอาระบบชวงเสียงแบบนี้เข้าไปเผยแพร่ด้วย

2.2.3.2 ดนตรีจีนยุคโบราณ (1000 – 3000 ปีก่อนคริสต์ศักราช)

ในสมัยราชวงศ์โจว ได้พบหลักฐานที่แน่ชัดยิ่งขึ้นเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนการดนตรีของจีน ซึ่งใช้บรรเลงในโอกาสใหญ่ ๆ ได้แก่

ประเภทที่หนึ่ง การดนตรีสำหรับการเฉลิมฉลองในงานกิจกรรมของฤดูต่าง ๆ ซึ่งได้รวม บทกวีนิพนธ์ บทเพลง และการระบำรำฟ้อนต่าง ๆ ได้ด้วยกัน

ประเภทที่สอง ดนตรีในราชสำนัก

ประเภทที่สาม ดนตรีเพื่อพิธีกรรมทางศาสนา ได้มีการค้นพบเครื่องดนตรีอีกหลายชิ้นในสมัยนี้และมีการผสมวงสำหรับการบรรเลงในราชสำนักด้วย

ต่อมาประมาณ 600 – 500 ปีก่อนคริสต์ศักราช ปราชญ์เมธี ผู้มีชื่อเสียงของจีนคือ เหลาจื้อและขงจื้อ ได้แสดงทัศนคติที่น่าสนใจเกี่ยวกับการดนตรีไว้หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขงจื้อได้เขียนหนังสืออันมีคุณค่ายิ่งเกี่ยวกับการดนตรีของจีนไว้หลายเล่ม การวางรากฐานของทฤษฎีดนตรีจีน ก็ได้เกิดขึ้นในสมัยขงจื้อนี่เอง

2.2.3.3 ดนตรีจีนยุคก่อนสมัยกลาง (300 ปีก่อนคริสต์ศักราช – ค.ศ.700)

ในสมัยจักรพรรดิซิวังตี้ ได้มีการทำลายหนังสือและเครื่องดนตรีเกือบทั้งหมด มีเหลืออยู่เพียงไม่กี่เล่ม จักรพรรดิในราชวงศ์ต่าง ๆ ต่อมา จึงได้มีการรวบรวมบูรณะขึ้นมาใหม่ ได้มีการตั้งสถาบันดนตรีขึ้นในสมัยจักรพรรดิอู่ เพื่อจะสร้างรากฐานของระดับเสียงควบคุมการดนตรีให้มี

มาตรฐานและสร้างหอสมุดเก็บหนังสือดนตรีขึ้น การดนตรีในราชสำนักก็กลับเจริญขึ้นอีกครั้งหนึ่งในสมัยราชวงศ์ฮั่น ได้มีนักดนตรีประจำราชสำนักถึงมากกว่า 800 คน

มาในศตวรรษที่หนึ่ง พระสงฆ์ของพุทธศาสนาจากอินเดียเริ่มเดินทางไปแพร่ธรรมในจีน และได้นำบทสวดไปเผยแพร่ด้วยลักษณะของทำนองสวดของศาสนาพุทธ มีส่วนคล้ายกับทำนองสวดของอุคเวทของศาสนาพราหมณ์ ในแง่ที่ว่าใช้ระดับเสียงไม่กี่เสียง แต่พระชาวจีนได้เพิ่มเครื่องเคาะประกอบจังหวะโดยเคาะเป็นช่วงห่าง ๆ เครื่องประกอบจังหวะที่ใช้ได้แก่ ฆ้อง ระฆัง กลอง ฉาบ กระดิ่งหรือเกราะ นอกจากนั้นยังนิยมใช้ chin (เครื่องดนตรีชนิดจะเข้แบบจีน) มาประกอบทำนองสวดอีกด้วย คำว่า chin แปลว่าระฆังกิเลสและปรับจิตใจให้นำไปสู่การกระทำอันถูกต้อง ฉะนั้นเครื่องดนตรีนี้จึงเหมาะสำหรับประกอบทำนองสวดสำหรับพิธีทางศาสนาและเพลงที่มีเนื้อหาทางปรัชญา นักปราชญ์ทั้งหลายนิยมเล่น chin กันมาก สำหรับการเล่น chin นี้มีลักษณะคล้ายกับการเล่นจะเข้ของอินเดีย ทำให้เราสันนิษฐานได้ว่าวิธีการเล่น chin นี้อาจจะเข้ามาในจีนพร้อมกับการเผยแพร่พุทธศาสนาก็เป็นได้ (คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535:178-180)

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมสูงและมีวัฒนธรรมเก่าแก่ย้อนหลังไปกว่า 4,000 ปี มีดนตรีหลายชนิดที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน มีลักษณะการใช้ทำนองเพลงที่แตกต่างกัน ทางตะวันตกเฉียงเหนือนิยมใช้ลักษณะทำนองคล้ายเสียงโนบันโดเสียงไมเนอร์ (minor) ทางตะวันออกเฉียงเหนือใช้บันโดเสียง 7 เสียง และใช้การดำเนินทำนองในลักษณะกระโดด และใช้คู่เสียงกว้าง เช่น คู่ 4 5 และ 8 ทางตะวันออกและส่วนกลางของจีนใช้บันโดเสียง 5 เสียง และใช้ทำนองเรียบ ไม่กระโดด จังหวะที่ใช้แตกต่างกันมีตั้งแต่การใช้จังหวะคู่ (duple) เช่นในจิวที่มีการกำหนดจังหวะแน่นอน จนถึงการใช้จังหวะที่ผิดไปจากปกติ เช่น ในการบรรเลงเครื่องดีด chin และการใช้จังหวะคู่ (duple) และจังหวะสามพยางค์ (triple) ในขณะเดียวกันของจิวก็มีการร้องโดยทั่วไปจะเป็นการร้องแนวเดียว มีการร้องเดี่ยวสลับหมู่แบบโต้ตอบกันในละครเสฉวนและการร้องคล้ายหลายแนวคล้ายออร์แกนนำ (Organum) ในมณฑลกวางตี้

เครื่องดนตรีที่ใช้ในสมัยโบราณ คือ ระฆังสัมฤทธิ์ ระฆังหิน ขลุ่ยดินเผา ทับเพลง ปาก ชิ่ง และเครื่องดีดจำพวกต่าง ๆ

เมื่อเริ่มคริสต์ศักราช ชาวจีนโบราณเลิกใช้ระฆังหิน มีการใช้วงดนตรีบรรเลงประกอบการเดินรำ เครื่องดนตรีที่ใช้มีกลอง ระฆัง เครื่องดีด เครื่องเป่า และจากการค้นพบเครื่องสายลักษณะคล้ายจะเข้และซิม ทำให้ทราบว่าในสมัยโบราณก็เริ่มมีการใช้ระบบบันไดเสียง มีการกำหนดเสียงให้กับวงดนตรีและจากการค้นพบทางประวัติศาสตร์ก็พบว่า การดนตรีของจีนในสมัยโบราณนั้นมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ในสังคม ทั้งในสังคมในวัง สังคมชั้นสูง และสังคมคนธรรมดา รวมถึงชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

ชาวจีนเริ่มบันทึกประวัติศาสตร์ดนตรีตั้งแต่สมัย 1,800 ปี ก่อนคริสตกาล ชาวจีนค้นพบสิ่งต่าง ๆ มากมาย และเป็นชาติที่มีอารยธรรมสูงส่งระดับเดียวกับกรีกโบราณ

ในสมัยโบราณเริ่มมีการบันทึกทางดนตรี 2 รูปแบบ คือ

1. Tablature คือ ระบบการบันทึกโดยใช้สัญลักษณ์ เพื่อกำหนดวิธีการเล่นแทนที่จะบอกค่าของตัวโน้ต (บอกวิธีการเล่นหมายถึง บอกว่า ใช้นิ้วใดกดที่ใด หรือดีดสายใด เป็นต้น)
2. ระบบที่บอกชื่อของเสียงไว้เป็นชุด ๆ เพราะโน้ตดนตรีจีนทุกตัวมีชื่อประจำ ดังนั้นเวลาบันทึกเพลง จึงใช้การเขียนชื่อตัวโน้ตเรียงกัน (โดยไม่มีการบอกจังหวะ หรือความสั้นยาวของตัวโน้ต)

การบันทึกโน้ตทั้ง 2 ระบบนี้ใช้ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดปากเปล่า ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอนดนตรี โดยการบันทึกทั้ง 2 แบบ นี้มีไว้เพื่อการเก็บรักษาโดยจะบันทึกลงในแผ่นไม้เป็นตัวนูนขึ้นมา หรือในรูปแบบอื่น ๆ อีก

แม้ว่าระบบการบันทึกดนตรีลักษณะนี้จะไม่สามารถบอกวิธีการบรรเลงได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าระบบนี้เป็นระบบที่ไม่สมบูรณ์ ชาวจีนต้องการบันทึกเพียงเสียงดนตรี เพื่อเป็นแนวหลัก โดยการเรียนการสอนต้องควบคู่ไปกับการถ่ายทอดปากเปล่า และในการบรรเลงถือว่าเป็นความสามารถเฉพาะบุคคลของนักดนตรี นักดนตรีจะเป็นผู้กำหนดความสั้นยาวของตัวโน้ต ผู้เล่นดนตรีจะเป็นผู้กำหนดอารมณ์ของเพลง และถ่ายทอดความหมายของเพลงโดยอาศัยความสามารถส่วนบุคคลไม่ต้องดูจากตัวโน้ตที่ละเอียดละออ ดังนั้นนักดนตรีที่เล่นจากโน้ตระบบนี้จึงมีความสามารถสูง และต้องการการฝึกซ้อมมาก รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ และถ่ายทอดเพลงได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

กล่าวโดยสรุป ลักษณะดนตรีจีนเป็น Composed music คือ เป็นดนตรีที่มาจากกาประพันธ์แต่ไม่มีการเขียนโน้ตชัดเจน มีการบันทึกพอเป็นแนวทำนอง ส่วนผู้เล่นเล่นโดยอาศัยการ

ถ่ายทอดปากเปล่า ดนตรีพื้นบ้านของจีนไม่มีรูปแบบที่แน่นอน นักดนตรีจีนหวงวิชา นักดนตรีไม่สนใจทฤษฎีดนตรี สนใจแต่เพียงการเล่น

2.3 ทฤษฎีดนตรีของจีน

ชาวจีนคิดเสียงดนตรีขึ้นมาอย่างมีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับธรรมชาติและปรากฏการณ์ในธรรมชาติต่าง ๆ ระบบเสียงในดนตรีจีนมีพื้นฐานแนวคิดที่ต้องการกำหนดเสียงหลักหรือที่เรียกว่าหวงจง (ระฆังเหลือง) ซึ่งแต่ละราชวงศ์ของจีนในสมัยโบราณต่างก็มีระดับเสียงหลักของตน โดยกำหนดออกมาเป็นความถี่ของเสียงประจำราชวงศ์ นักดนตรีวิทยาซึ่งว่าตั้งแต่สมัยราชวงศ์โจวถึงสมัยราชวงศ์ชิง (1027 ปีก่อนคริสต์ศักราชถึงคริสต์ศักราช 1911) ระดับเสียงหวงจง มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่า 35 ครั้ง (เจลิ้มคักดี พิภูลศรี, 2540: 69)

ในเอกสาร ยุคชุนชิว (ช่วงศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสต์ศักราช) อธิบายเสียง 12 เสียง (12 ลวี่) โดยวิธีการที่เรียกว่า ชันเฟินสุน้อ (แบ่ง 3 เพิ่มและลด) วิธีการนี้จะได้ 5 เสียงแรก (กง ขาง เจวี่ จื่อ อวี่) ที่นำมาจัดเรียงได้เป็นลักษณะบันไดเสียงก่อน และการดำเนินการด้วยวิธีเดียวกันจะได้เสียงครบทั้ง 12 เสียง เพื่อความเข้าใจ นายคูก (Cook, 1995: 70) สมมุติให้เสียงพื้นฐาน (เสียงกง) เกิดจากสันของลมในท่อยาว 81 ซม. ดังนั้นเมื่อแบ่งเป็น 3 ส่วน ๆ ละ 27 ซม. แล้วนำไปเพิ่มความยาวเดิมเท่ากับ 81+27 เท่ากับ 108 ซม. เป็นความยาวของท่อได้เสียง จื่อ ซึ่งเป็นคู่ 4 ที่ต่ำกว่าเสียงพื้นฐาน ต่อจากนั้นนำท่อยาว 108 ซม. มาแบ่งเป็น 3 ส่วน ๆ ละ 36 ซม. แล้วนำไปลบกับความยาวเดิมคือ $108 - 36 = 72$ ซม. เป็นความยาวของท่อได้เสียง ขาง

กระทำต่อไปด้วยวิธีการข้างต้นสามารถได้เสียงแรก 5 เสียง คือ กง จื่อ ขาง อวี่ และ เจวี่ เมื่อให้เสียง กง เป็นเสียง C เพื่อความเข้าใจแล้วจะได้ กง (C) จื่อ (G) ขาง (D) อวี่ (A) และเจวี่ (E) ด้วยวิธีเดียวกันกระทำจนครบ 12 เสียงจะได้เป็น C G D A E B F# C# G# D# A# F ซึ่งชาวจีนเขียนบันไดเสียงนี้ว่า 12 ลวี่ นำมาสรุปให้เห็นความสัมพันธ์ของระดับเสียงต่าง ๆ ได้ดังนี้

(เจลิ้มคักดี พิภูลศรี, 2540:70)

ก. แสดงการบันไดเสียง

ข. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างท่อนเสียงและระดับเสียง

แผนภูมิโน้ตที่ 3 แสดงการเกิดเสียงและความสัมพันธ์ของท่อน

2.3.1 บันไดเสียง

เสียงทั้ง 12 ระดับเสียง (12 ลวี่) เมื่อนำมาเรียงต่อกัน มีลักษณะคล้ายกับบันไดเสียงโครมาติก (Chromatic) ของตะวันตก แต่ชาวจีนไม่ได้คิดว่าเสียงทั้ง 12 ลวี่ เป็นบันไดเสียงโครมาติกเหมือนอย่างกับทฤษฎีของดนตรีตะวันตก ชาวจีนเพียงแต่อาศัยเสียงทั้ง 12 เสียงมาใช้สร้างชุดเสียงต่าง ๆ เท่านั้น ดนตรีจีนนิยมบรรเลงด้วย 2 บันไดเสียงได้แก่ บันไดเสียงเพนตาโตนิค (Pentatonic) และบันไดเสียงเฮปตาโตนิค (Heptatonic)

บันไดเสียงเพนตาโตนิคแบบของจีนเป็นบันไดเสียงที่ประกอบด้วย 5 เสียงได้แก่ กง ขาง เจวี่ จื่อ อวี่ ตามลำดับ โดยนำมาจาก 5 เสียงแรกของ 12 ลวี่ ช่วงต้นที่ประกอบด้วย C G D A E ดังนั้นเมื่อนำมาไล่เสียงตามลำดับเสียงและเปรียบเทียบกับโน้ตตัวเลขที่ชาวจีนใช้ในปัจจุบันจะมีความสัมพันธ์ดังนี้

กข	ขาง	เจวี่	จื่อ	อวี่
C	D	E	G	A
1	2	3	5	6

แผนภูมิโน้ตที่ 4 แสดงบันไดเสียงเพนตาโทนิค

บันไดเสียงเฮปตาโตนิคแบบของจีนมาจากบันไดเสียงเพนตาโตนิคเดิมและเพิ่มเข้าไปอีก 2 เสียง เรียกว่า เสียงเบียง ซึ่งระหว่าง เจว กับ จื่อ (3 กับ 5) เรียกว่าเสียง เบียงจื่อ และระหว่างอวี กับกง (6 กับ11) เรียกว่าเสียง เบียงกง ดังนี้

ก	ข	เจว	เบียงจื่อ	จื่อ	อวี	เบียงกง
C	D	E	F	G	A	B
1	2	3	4	5	6	7

แผนภูมิโน้ตที่ 5 แสดงบันไดเสียงเฮปตาโตนิค

2.3.2 ชุดเสียง

ชุดเสียงเกิดจากการจัดเรียงเสียงในบันไดเสียงเพนตาโตนิคหรือบันไดเสียงเฮปตาโตนิคเสียใหม่ โดยชุดเสียงที่เรียงขึ้นใหม่จะยึดเอาโน้ตตัวสุดท้ายของชุดเสียง (final) เป็นหลักและใช้เรียกชื่อเสียงนั้นตามหลักการนี้โน้ตทุกตัวจะหมุนเวียนกันเป็นโน้ตตัวสุดท้าย

ดังนั้นบันไดเสียงเพนตาโตนิคแบบของชาวจีนมี 5 ชุด ดังนี้ (เจลิมศักดิ์ พิภูลศรี, 2540: 72)

ชุดเสียงที่ 1 เรียกว่า ชุดเสียงกง (กงเดี่ยว) ในงานวิจัยนี้เรียกชุดเสียง 1 (โด)

ก	ข	เจว	จื่อ	อวี	ก
C	D	E	G	A	C
1	2	3	5	6	1

แผนภูมิโน้ตที่ 6 ชุดเสียงกงเดี่ยว

ชุดเสียงที่ 2 เรียกว่า ชุดเสียงซาง (ซางเดี่ยว) ในงานวิจัยนี้เรียกชุดเสียง 2 (เร)

A musical staff in treble clef showing the notes for Set 2 (Sang). The notes are D, E, G, A, C, and D. Above the notes are Thai characters: ซาง, เจว้, จ้อ, อวี, กง, and ซาง. Below the notes are fingerings: 2, 3, 6, 6, 1, and 2. A box highlights the final note D with a fingering of 2.

ซาง	เจว้	จ้อ	อวี	กง	ซาง
D	E	G	A	C	D
2	3	6	6	1	2

แผนภูมิโน้ตที่ 7 ชุดเสียงซางเดี่ยว

ชุดเสียงที่ 3 เรียกว่า ชุดเสียงเจว้ (เจว้เดี่ยว) ในงานวิจัยนี้เรียกชุดเสียง 3 (มี)

A musical staff in treble clef showing the notes for Set 3 (Jew). The notes are E, G, A, C, D, and E. Above the notes are Thai characters: เจว้, จ้อ, อวี, กง, ซาง, and เจว้. Below the notes are fingerings: 3, 5, 6, 1, 2, and 3. A box highlights the final note E with a fingering of 3.

เจว้	จ้อ	อวี	กง	ซาง	เจว้
E	G	A	C	D	E
3	5	6	1	2	3

แผนภูมิโน้ตที่ 8 ชุดเสียงเจว้เดี่ยว

ชุดเสียงที่ 4 เรียกว่า ชุดเสียงจ้อ (จ้อเดี่ยว) ในงานวิจัยนี้เรียกชุดเสียง 4 (ซอล)

A musical staff in treble clef showing the notes for Set 4 (Joo). The notes are G, A, C, D, E, and G. Above the notes are Thai characters: จ้อ, อวี, กง, ซาง, เจว้, and จ้อ. Below the notes are fingerings: 6, 6, 1, 2, 3, and 5. A box highlights the final note G with a fingering of 5.

จ้อ	อวี	กง	ซาง	เจว้	จ้อ
G	A	C	D	E	G
6	6	1	2	3	5

แผนภูมิโน้ตที่ 9 ชุดเสียงจ้อเดี่ยว

ชุดเสียงที่ 5 เรียกว่า ชุดเสียงอวี่ (อวี่เดี่ยว) ในงานวิจัยนี้เรียกชุดเสียง 6 (ลา)

แผนภูมิโน้ตที่ 10 ชุดเสียงอวี่เดี่ยว

ในกรณีของบันไดเสียงเฮปตาโตนิคแบบของชาวจีน สามารถก่อให้เกิดชุดเสียงเป็นจำนวน 7 ชุดเสียงได้ตามหลักการเดียวกัน โดยชุดเสียงที่เรียงขึ้นใหม่จะยึดเอาโน้ตตัวสุดท้ายของชุดเสียง (final) เป็นหลักและให้เรียกชื่อชุดเสียงนั้น (ทรงพล สุขุมวาท, 2545: 21)

2.3.2.1 การจัดวางชุดเสียง

การจัดวางชุดเสียง (modal orientation) เป็นลักษณะของชุดเสียงต่าง ๆ ที่เรียงต่อกันอยู่ แล้วมีทำนองเพลงเกิดขึ้นมาอยู่ภายในชุดเสียงเหล่านี้ ตามปกติชุดเสียงชุดหนึ่งปรากฏให้รู้ได้เมื่อทำนองมีความยาวครบวลีเพลงและพิจารณาเสียงสุดท้ายตรงจุดพักของวลีนั้นเป็นเสียงท้ายของชุดเสียงเรียกว่าหลักเสียง (structural pitch) ทราสเซอร์ (Thrasher, 1989: 72, 1995: 108-113) สรุปว่าดนตรีบรรเลงของจีนมีการจัดวางชุดเสียงที่เน้นให้หลักเสียงห่างกันเป็นคู่ 5 มีอยู่ 4 ชนิดตามลำดับความสำคัญที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ดังนี้

1. การจัดวางชุดเสียง 5 กับชุดเสียง 2 เรียกว่าชุดเสียง 5-2 มี 5-2 เป็นหลักเสียง

ชุดเสียง 5 มีโน้ต 5-6-1-2-3 และชุดเสียง 2 มีโน้ต 2-3-5-6-1 ดังนั้นเมื่อนำมาจัดวางเป็นชุดเสียง 5-2 แล้วจะได้โน้ตที่อยู่ในชุดเสียงนี้เป็น 5-6-1-2-3 โดยมี 5 กับ 2 เป็นหลักเสียง

แผนภูมิโน้ตที่ 11 แสดงการจัดวางชุดเสียง 5-2

2. การจัดวางชุดเสียง 1 กับชุดเสียง 5 เรียกว่าชุดเสียง 1-5 มี 1 5 เป็นหลักเสียง

ชุดเสียง 1 มีโน้ต 1-2-3-5-6 และชุดเสียง 5 มีโน้ต 5-6-1-2-3 ดังนั้นเมื่อนำมาจัดวางเป็น

ชุดเสียง 1-5 แล้วจะได้โน้ตที่อยู่ในชุดเสียงนี้เป็น 1-2-3-5-6 โดยมี 1 กับ 5 เป็นหลักเสียง

1 2 3 5 6 (1)
โด เร มี ซอล ลา (โด)

แผนภูมิโน้ตที่ 12 แสดงการจัดวางชุดเสียง 1-5

3. การจัดวางชุดเสียง 6 กับชุดเสียง 3 เรียกว่าชุดเสียง 6-3 มี 6-3 เป็นหลักเสียง

ชุดเสียง 6 มีโน้ต 6-1-2-3-5 และชุดเสียง 3 มีโน้ต 3-5-6-1-2 ดังนั้นเมื่อนำมาจัดวางเป็น

ชุดเสียง 6-3 แล้วจะได้โน้ตที่อยู่ในชุดเสียงนี้เป็น 6-1-2-3-5 โดยมี 6 กับ 3 เป็นหลักเสียง

6 1 2 3 5 (6)
ลา โด เร มี ซอล (ลา)

แผนภูมิโน้ตที่ 13 แสดงการจัดวางชุดเสียงที่ 6-3

4. การจัดวางชุดเสียง 2 กับชุดเสียง 6 เรียกว่าชุดเสียง 2-6 มี 2-6 เป็นหลักเสียง

ชุดเสียง 2 มีโน้ต 2-3-5-6-1 และชุดเสียง 6 มีโน้ต 6-1-2-3-5 ดังนั้นเมื่อนำมาจัดวางเป็น

ชุดเสียง 2-6 แล้วจะได้โน้ตที่อยู่ในชุดเสียงนี้เป็น 2-3-5-6-1 โดยมี 2 กับ 6 เป็นหลักเสียง

The image shows a musical staff with a treble clef. Below the staff, six boxes contain the numbers 2, 3, 5, 6, 1, and (๒). Underneath these numbers are the Chinese characters ๒, มี, ๕, ๖, โด, and (๒) respectively. The notes on the staff correspond to these characters: ๒ (second line), มี (third space), ๕ (fifth space), ๖ (first line), โด (first space), and (๒) (circled note on the first space).

แผนภูมิโน้ตที่ 14 แสดงการจัดวางชุดเสียง 2-6

การจัดวางชุดเสียงในเพลงหนึ่งของจีนได้ตามปกติเป็นแบบใดแบบหนึ่งใน 4 ชนิดข้างต้นนี้ และเห็นการจัดวางชุดเสียงที่เป็นหลักใหญ่ของเพลงได้ตั้งแต่คู่ของหลักเสียงแรกเป็นส่วนใหญ่นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มชุดเสียงเข้าไปที่แบบหนึ่งแบบใดนี้ทำให้เกิดการเลื่อนหลักเสียงซึ่งโดยปกติจะเลื่อนขึ้นไปคู่ 4 จากชุดเสียงแรก เช่น เพลงที่มีการจัดวางชุดเสียง 5-2 มีการเพิ่มชุดเสียง 1 (โด) เข้ามาเป็นต้น

2.4. คนจีนในประเทศไทย

ชาวจีนอพยพมาประเทศไทยในปลายสมัยราชวงศ์ หย่งเลิง เมื่อประมาณปี พ.ศ. 1770-1822 (เสาวภาคย์ วรรัตนากุล, 2532:11) เมืองซัวเถาติดต่อกับกรุงเทพฯ มากกว่า 50 ปี ชาวจีนจากซัวเถาและไห่โจ้วเข้ามากรุงเทพฯ พ.ศ. 2425-2435 มีจำนวน 95,243 คน พ.ศ. 2436-2448 มีจำนวน 331,002 คน พ.ศ. 2449-2460 มีจำนวน 688,004 คน นับแต่ปี พ.ศ. 2425-2460 มีการสำรวจและพบว่าส่วนใหญ่ชาวจีนที่อพยพมาประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

ในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาเรื่อยมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ กล่าวได้ว่า ชาวจีนอพยพเหล่านี้มีสถานภาพทางสังคมไม่เหมือนกับคนไทยที่ถูกจัดให้เป็นชนชั้นอยู่ในกรอบของระบบศักดินาคนจีนเหล่านี้เรียกรวม ๆ กันว่าเป็นพวกคนต่างด้าวพวกหนึ่ง ไม่มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินแต่ได้รับสิทธิอาศัยตามที่กำหนดจากพระเจ้าแผ่นดินไทยเช่น ลำเพ็ง และกุฎีจีน มีอาชีพทำงานในสวนผักใช้แรงงานหรือพวกมีฝีมือจะทำขนม เส้นไหม ฯลฯ โดยปกติรัฐบาลเกือบทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ต้องการให้ชาวต่างด้าวมีอิทธิพลในวงการเมือง ต่างก็จำกัดบทบาทของชาวจีน

ให้อยู่ในขีดขั้นของภาคเศรษฐกิจ ให้ทำมาค้าขาย ดังนั้น ชาวจีนจึงมีหนทางเดียวที่จะประกอบอาชีพเป็นพ่อค้ามากกว่าอาชีพใด ๆ ยิ่งไปกว่านั้นชาวจีนอพยพเหล่านี้เป็นผู้ที่เต็มคำในลัทธิ ขงจื้อ ที่สอนให้ชาวจีนมีระเบียบวินัย โดยเฉพาะมีคุณลักษณะ 3 ประการคือ

(ทรงพล สุขุมวาท, 2545: 27)

- 1.ทำงานหนักและอดออมเพื่อนำเงินนั้นมาลงทุนขยายกิจการ
- 2.เสริมสร้างความมั่งคั่งให้ยาวนานโดยการส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาสูง ๆ เพื่อ

สืบทอดกิจการของตนต่อไป

- 3.มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อกันอย่างมากภายในครอบครัว

จากข้างต้นพบว่าชาวจีนส่วนใหญ่ที่อยู่ในประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทย ดังจะเห็นได้ว่าหลังจากเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในยุโรปตั้งแต่ ค.ศ. 1760 (พ.ศ.2403) ไทยทำสัญญาเบารริงกับประเทศอังกฤษทำให้เกิดการค้าขายติดต่อกับประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกอื่น ๆ คนจีนได้มีโอกาสเข้าคลุมเศรษฐกิจใน 3 แขนง คือ

- 1.การเกษตรกรรม
- 2.งานกรรมกร
- 3.งานค้าขาย

กล่าวคือ คนจีนที่ขายแรงงานหรือพวกที่ลงทุนทำการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ติดต่อและร่วมทุนกับพวกฝรั่งนายทุนทำให้แปรสภาพไปเป็นนายทุนใหญ่ในแขนงเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมเกษตร ประกอบด้วย โรงสี โรงน้ำตาล ฯลฯ อุตสาหกรรมทอผ้า และอื่น ๆ แล้วขยายตัวเข้าสู่ตลาดทุนตลาดเงิน

จากความขยันหมั่นเพียรและมานะพยายามบวกกับการไม่ปิดกั้นโอกาสของสังคมไทย ทำให้ปัจจุบันปรากฏว่ามีบรรดานายธนาคาร พ่อค้า นายทุน เป็นคนจีนโดยเฉพาะชาวแต้จิ๋วเป็นส่วนใหญ่

2.5 ประวัติและความเป็นมาของอำเภอหาดใหญ่

บ้านโคกเสม็ดชุน เมื่อปี 2428 ปรากฏหลักฐานว่ามีชาวบ้านตั้งบ้านเรือน อยู่ในที่ทำการไปรษณีย์ โทรเลขเชิงสะพานลอยเป็นบ้านของนายปลอดปลูกอยู่ในอาณาเขตของบ้านโคกเสม็ดชุน และยังมีบ้านอีกหลายหลังตั้งอยู่ห่าง ๆ กันไปจนถึงบริเวณ ที่ทำการสถานีตำรวจรถไฟ บริเวณบ้านโคกเสม็ดชุนมีต้นไม้ขึ้นอยู่หลายชนิด เช่น ต้นมะม่วง ต้นมะไฟ ต้นตาล ฯลฯ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวบ้าน ที่มักจะปลูกผลไม้พื้นบ้านควบคู่ไปกับการตั้งบ้านเรือนเสมอ สภาพพื้นที่โดยรอบ บ้านโคกเสม็ดชุนในสมัยนั้น เป็นหนองเป็นบึง มีป่ากร้างโดยรอบบ้านเรือนของผู้คน แต่ก็ยังมีชาวบ้านจากบ้านอื่นๆ เช่นบ้านกลาง ได้ขยับขยายย้ายถิ่นฐานไปบุกเบิกป่ากร้าง แห่งหนึ่ง (ปัจจุบัน คือ บริเวณที่ตั้งของวัดโคกสมานกุล) ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า **บ้านปลักขี้ใส่โพลง**

รูปที่ 2.1 สภาพเมืองหาดใหญ่เมื่อปี 2428

ผู้บุกเบิกป่าในช่วงนั้นมีอยู่สองครอบครัว คือ นายบัวแก้ว นางหนูเงิน จันทเดช และนายเพชรแก้ว นางเซียว ไชยะวงศ์ ในสมัยรัชการที่ 5 กระทรวงคมนาคม ได้ประกาศเวนคืนที่ดินส่วนหนึ่ง (ที่ตั้งของบ้านพักรถไฟในปัจจุบัน) เพื่อตัดทางรถไฟ ผ่านไปป่าดงเบงชาร์ท แหลมมาลายู และสิงคโปร์ ชาวบ้านครอบครัวหนึ่งคือ นายวง นางซีด้วง สะระ ได้อพยพย้ายมาเรือนไห ตั้งอยู่บริเวณที่ตั้งของโรงแรมวังน้อย (ใกล้สี่แยกถนนดวงจันทร์ - ถนนแสงจันทร์) ชาวบ้านในสมัยนั้นเรียกบริเวณแถบนี้ว่าบ้านโคกบก เป็นบ้านกร้างมานานหลายสิบปี ผู้บุกเบิกป่าบ้านโคกบกมาก่อนคือ นายเพชร แก้วไชยะวงศ์ และนายสัก บุญมี ในเวลาอันใกล้เสียกันนี้ชาวบ้าน จากบ้านต่างๆ พากันบุกเบิกป่าอีกหลายแห่ง เช่นแถบบริเวณวัดมงคลเทพาราม หรือวัดปากน้ำ ถนนแสงศรี

หรือในสมัยก่อนเรียกว่าปลักใต้พุตทอง และ ปลักจันหรั่ง มีสภาพเป็นหนองเป็นป่าดึกมาก บรรพบุรุษรุ่นก่อนได้ช่วยกันบุกเบิกแหล่งรกร้างพัฒนา แหล่งทำกินไว้ให้ กับชนรุ่นหลังได้รับผลประโยชน์อย่างมหาศาล

รูปที่ 2.2 สภาพอาคารบ้านเรือนเมืองฮาดใหญ่เมื่อปี 2428

คลองเตย เป็นคลองสายเก่าแก่ที่สุดของนครหาดใหญ่ เมื่อกว่า 80 ปีก่อน คลองเตยยังเป็นคลองน้ำลึกและกว้างมาก มีพันธุ์ไม้นานาชนิด ทั้งไม้ล้มลุกและไม้ยืนต้น มีสัตว์น้ำต่างๆ เช่น ปลา เต่า ตะพาบน้ำ หอยโข่ง และอื่นๆ อาศัยอยู่มากมายส่วนริมฝั่งคลองเตยทั้ง 2 ฝั่ง มีต้นไม้ใหญ่เรียงราย โดยเฉพาะต้นไผ่ป่าขึ้น เรียงเป็นแถวเป็นแนวเหมือนกำแพงทั้ง 2 ฝั่งคลอง คลองสายนี้มีต้นน้ำมาจากทางด้านตะวันออก ไหลเข้าสู่ทางด้านใต้ของสถานีรถไฟหาดใหญ่ ผ่านบริเวณทุ่งเสาไหลเรียงถนนสายต่างๆ ในตัวเมืองหาดใหญ่ เป็นคลองที่มีความยาวและแคบแค้วไปมา ในปัจจุบันต้นเงินและไม่สามารถสัญจรได้

คลองอู่ตะเภา อยู่ทางทิศตะวันตก ยาวประมาณ 15 กิโลเมตร มีปริมาณน้ำมากตลอดทั้งปี ใช้เป็นเส้นทางสัญจรได้ ในสมัยก่อน บริเวณแถบริมคลองอู่ตะเภามี ลักษณะเป็นหาดทรายใหญ่ แต่ปัจจุบันไม่มีหาดทรายหลงเหลืออยู่เลย เพราะได้นำทราย ไปใช้ประโยชน์จนหมดสิ้นแล้ว หาดทรายนี้เกิดจาก การพัดพาธารน้ำเล็กๆ สามสายไหลมาบรรจบกัน ธารน้ำทั้งสามสายนี้ยังเป็นแหล่งที่ชาวบ้านพากันมาล้างแร่ด้วยเวลาผ่านไปทรายที่ถูกน้ำพัดพามาก็รวมกันเป็นหาดทรายกว้าง เรียกว่า **หาดทราย** และใช้เป็นแหล่งตลาดนัดสำหรับชายของในสมัยก่อน

2.5.1 การพัฒนาความเจริญของนครหาดใหญ่

หาดใหญ่ เป็นชื่อรวมของหมู่บ้านโคกเสม็ดชุน และบ้านหาดใหญ่ เดิมดินแดนหาดใหญ่เป็นเนินสูง มีผู้คนอาศัยอยู่ไม่มากนัก การคมนาคมไม่สะดวก เป็นป่าต้นเสม็ดชุน โดยทั่วไปชาวบ้านจึงเรียกว่า บ้านโคกเสม็ดชุน เมื่อทางการ ได้ตัดทางรถไฟ มาถึงท้องถิ่นนี้ จึงมีประชาชนอพยพมาตั้งหลักแหล่งทำมาหากิน และเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ สมัยนั้นสถานีชุมทางรถไฟอยู่ที่สถานีอุตะเกา (ด้านเหนือของสถานีรถไฟหาดใหญ่ ในปัจจุบันเป็นเพียงที่หยุดรถไฟ) เนื่องจากสถานีอุตะเกาเป็นที่ลุ่ม น้ำท่วมเป็นประจำ ทางการรถไฟจึงได้ย้ายสถานีมาอยู่ที่สถานีชุมทางหาดใหญ่ปัจจุบัน ประชาชนได้ทยอยติดตามมาสร้างบ้านเรือนตามบริเวณสถานีนั้นเอง ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่ากิจการรถไฟมีบทบาทต่อการขยายและความเจริญก้าวหน้าของนครหาดใหญ่ตลอดมา

ต่อมาได้มีผู้เห็นการไกล กล่าวว่า บริเวณสถานีรถไฟหาดใหญ่นี้ ต่อไปภายหน้าจะต้องเจริญก้าวหน้าอย่างแน่นอน จึงได้มีการจับจอง และซื้อที่ดินแปลงใหญ่ จากราชกรพินบ้าน บุคคลที่ครอบครองแผ่นดินผืนใหญ่ ๆ อาทิ นายเจียกีสี่ (ต่อมาได้รับพระราชทานนาม เป็นขุนนิพัทธ์จินนคร) คุณพระเสน่หามนตรี นายสีกิมหยง และพระยาอรรถกระวีสุนทร ทั้ง 4 ท่านนี้นับว่าเป็นบุคคลที่มีส่วนในการสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าให้แก่นครหาดใหญ่อย่างแท้จริง ได้ตัดถนน สร้างอาคารบ้านเรือนให้ ราษฎรเช่า ตัดที่ดินแบ่งขาย เงินที่ได้ก็นำไปตัดถนนสายใหม่ต่อไป ทำให้ท้องถิ่นรุดหน้าอย่างอัศจรรย์ ชุมชนหาดใหญ่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทางราชการต้องยกฐานะให้บ้านหาดใหญ่ เป็นอำเภอที่มีชื่อว่า อำเภอเหนือ

รูปที่ 2.3 สภาพอำเภอหาดใหญ่ในปัจจุบัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2460 ได้เปลี่ยนชื่อจาก อำเภอเหนือ เป็น อำเภอหาดใหญ่ และได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอชั้นเอกในที่สุดปี พ.ศ. 2471 หาดใหญ่มีฐานะเป็น สุขาภิบาล ซึ่งประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขาภิบาลเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2471 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2471 ต่อมาสุขาภิบาลแห่งนี้ เจริญขึ้น มีพลเมืองหนาแน่นขึ้น และมีกิจการเจริญก้าวหน้ากระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศ พระราชกฤษฎีกา ยกฐานะเป็นสุขาภิบาลหาดใหญ่เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2478 ซึ่งในขณะนั้นมีเนื้อที่ 5 ตารางกิโลเมตรมีประชากรประมาณ 5,000 คน รวมถึงมีรายได้ประมาณ 60,000 บาท

เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลอยู่หนาแน่น พร้อมทั้ง กิจการได้เจริญขึ้น จึงได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเทศบาลจึงได้มี พระราชกฤษฎีกายกฐานะ เทศบาลตำบลหาดใหญ่ เป็นเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2492 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 15 มีนาคม 2492 ในขณะนั้นมีเนื้อที่ 5 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 19,425 คน มีรายได้ 374,523.33 บาท

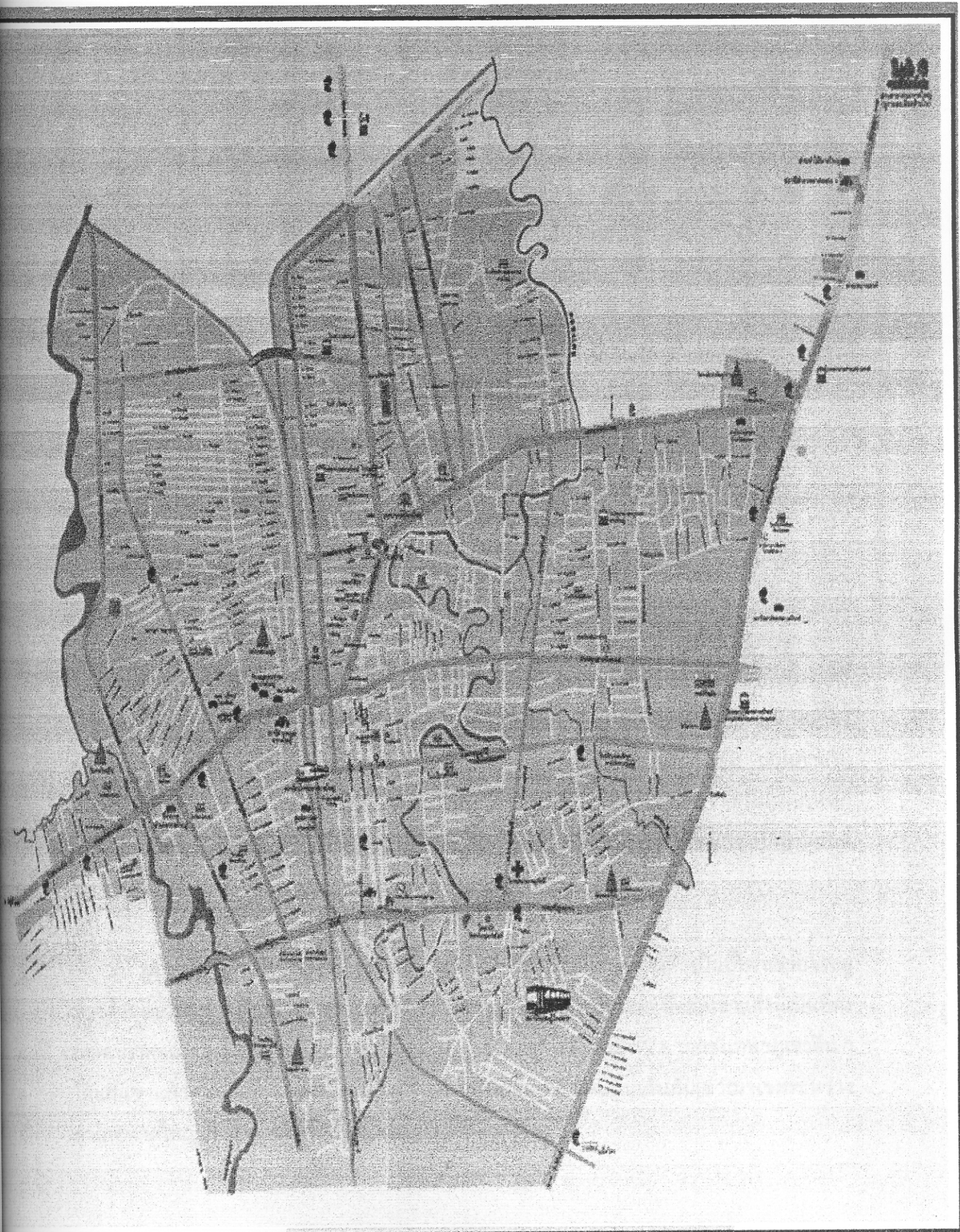
ต่อมาประชาชนอาศัยในเขตเทศบาลเพิ่มปริมาณหนาแน่นมากขึ้น พร้อมทั้งกิจการของเทศบาลได้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงได้เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลจาก เนื้อที่ 5 ตารางกิโลเมตร เพิ่มอีก 3 ตารางกิโลเมตร รวมเป็นเนื้อที่ 8 ตาราง กิโลเมตร ตามพระราชกฤษฎีกา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2504 ในขณะนั้น โดยมีประชากร 38,162 คน และมีรายได้ 3,854,964.17 บาท

ต่อมาท้องที่ในเขตเทศบาลได้เจริญขึ้น มีประชากรอยู่หนาแน่นเพิ่ม ปริมาณมากขึ้น และเพื่อประโยชน์ในการบริหาร และการทำงานบำรุงท้องถิ่น จึงได้เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่จากเนื้อที่ 8 ตารางกิโลเมตร เพิ่มขึ้นอีก 13 ตารางกิโลเมตร รวมเป็นเนื้อที่ทั้งหมด 21 ตารางกิโลเมตร เมื่อวันที่ 13 เมษายน 2520 ตามพระราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 12 เมษายน 2520 ในขณะนั้นมีประชากร 68,142 คน มีรายได้ 49,774,558.78 บาท นับได้ว่าเทศบาลเมืองหาดใหญ่เป็นเทศบาลชั้น 1 มีความเจริญก้าวหน้า มีประชากรหนาแน่น ขยายตัวอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะเป็นเมืองท่องเที่ยว แหล่งศูนย์กลางของหาดใหญ่ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงไปได้แก่ศาสนาอิสลาม ซึ่งมีประชากรร้อยละ 10 เท่านั้น อาชีพของราษฎรได้แก่ การกสิกรรม การค้า และการอุตสาหกรรม การกสิกรรมเป็นอาชีพ สำคัญมาชนิดหนึ่ง แต่จะดำเนินการแต่เพียงรอบนอก ในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ จะทำด้านการค้า ซึ่งมีทั้งขายปลีก

และชายส่ง ปัจจุบันกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการสร้างศูนย์การค้าขนาดใหญ่ขึ้นหลายแห่ง เพื่อจำหน่าย สินค้าสำเร็จรูป ส่วนอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การรวมควันยาง โรงน้ำแข็ง ปลาป่น แปรรูปไม้ โรงสีข้าว และอื่น ๆ อุตสาหกรรมสำคัญอีก ประเภทหนึ่ง ที่ได้รับการส่งเสริมจากเทศบาล และมีการตอบสนองเป็นอย่างดีจากภาคเอกชน คือ การท่องเที่ยว ซึ่งประกอบ ด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกหลายอย่าง เช่น โรงแรม บริการนำเที่ยว บาร์ ไนท์คลับ ห้องอาหาร และบริการอื่น ๆ

การศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีสถาบันการศึกษาทุกระดับตั้งแต่มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ตั้งอยู่ที่ตำบลคอหงส์ นอกจากนั้นยังมีวิทยาลัย อาชีวศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญและ สายอาชีพ ทั้งของรัฐ และเอกชนมากมาย จึงจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความก้าวหน้า ทางการศึกษาสูงมาก

ทางด้านสาธารณสุข มีโรงพยาบาลของรัฐ 3 แห่งคือ โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ และโรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์ โรงพยาบาลเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นโรงพยาบาลชั้นนำ สามารถรักษาโรคต่าง ๆ ได้ อย่างกว้างขวางจนทัดเทียมกับส่วนกลาง ส่วนสถานพยาบาลเอกชนก็มีไม่น้อย การให้บริการด้านการรักษาพยาบาล จึงอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก หาดใหญ่ยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบก และทางอากาศ มีสนามบินพาณิชย์ขนาดใหญ่อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 8 กิโลเมตร หาดใหญ่ยังเป็นชุมทางรถไฟ และศูนย์กลางทางด้านคมนาคม และด้วยศักยภาพที่โดดเด่น และถึงพร้อมด้วย คุณลักษณะรวมไปถึงวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลของผู้บริหารภายใต้ การนำของ นายเคร่ง สุวรรณวงศ์ ทำให้เทศบาลเมืองหาดใหญ่ ได้ยกฐานะจาก เทศบาลเมืองหาดใหญ่ เป็น เทศบาลนครหาดใหญ่ ตามประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับ กฎฎีกา เล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 24 กันยายน 2538 โดยมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2538 ซึ่งปัจจุบัน เทศบาลนครหาดใหญ่ มีพื้นที่ทั้งหมด 21 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 157,881 คน และมีรายได้ 978,796,627.15 บาท

รูปที่ 2.4 แผนที่อำเภอขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2.5.2 สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ของอําเภอนาดใหญ่

หาดใหญ่เป็นอําเภอหนึ่งในจังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวจังหวัด ระยะห่างจากจังหวัดประมาณ 30 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 764.95 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 478,093.92 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถไฟประมาณ 974 กิโลเมตร และทางรถยนต์ประมาณ 933 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับทะเลสาบสงขลา อําเภอเมืองสงขลา อําเภอควนเนียง อําเภอบางกล่ำ และอําเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอําเภอเมืองสงขลา และอําเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา
ทิศใต้	ติดต่อกับอําเภอสะเดา และกิ่งอําเภอลงหอยโข่ง จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับกิ่งอําเภอลงหอยโข่ง จังหวัดสงขลา อําเภอเมือง จังหวัดสตูล และอําเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

ลักษณะภูมิประเทศ

อําเภอนาดใหญ่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูงมีเทือกเขาบรรทัดและเทือกเขาสันการาศิริ อยู่ทางทิศตะวันตกและทางทิศใต้ ส่วนทางทิศตะวันออกติดเขาคอหงส์โดยพื้นที่ค่อย ๆ ลาดเอียง จากทางด้านทิศใต้และทิศตะวันตกไปสู่ทะเลสาบสงขลาทางทิศเหนือซึ่งเป็นที่ราบลุ่ม ส่วนภายใน ตัวเมืองและบริเวณรอบ ๆ เป็นที่ราบกว้างใหญ่ ตามปกติน้ำไม่ท่วม นอกจากมีฝนตกหนัก ติดต่อกันหลายวันทำให้น้ำเหนือไหลป่าจากอําเภอสะเดาลงมาล้นคลองอู่ตะเภาทำให้เกิดน้ำท่วมที่ ลุ่ม ๆ ทั่วไปได้

ภูเขา

ภูเขาที่สำคัญของอําเภอนาดใหญ่ ได้แก่ เขาคอหงส์ เป็นเทือกเขายาวอยู่ ทางด้านตะวันออกของเมืองมียอดเขาสูง 389 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ที่ยอดเขาแห่งนี้เป็นที่ตั้ง เสาอากาศของสถานีโทรทัศน์ช่อง 10 หาดใหญ่ ช่อง 5 ช่อง 7 และช่อง ITV จากกรุงเทพฯ ภูเขาอื่น ๆ ได้แก่ เขาแก้ว และเขาวังพา เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาบรรทัดเป็นเส้นกัน อาณาเขตระหว่าง อําเภอนาดใหญ่ กับอําเภอเมืองจังหวัดสตูล

ลำคลอง อำเภอหาดใหญ่มีลำคลองที่สำคัญ 3 สายคือ

ลำคลองคูตะภา เป็นลำคลองที่มีชื่อและใช้ประโยชน์มาช้านาน ต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาสันการาครีซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียในตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา คลองคูตะภาเป็นคลองที่ไหลผ่านตำบลต่าง ๆ ในอำเภอสะเดาเข้าไปในเขตอำเภอหาดใหญ่ ผ่านตำบลพะตง ทุ่งลาน บ้านพรุ ควนลัง เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ คลองแห บ้านหาร แม่ทอม และคูเต่า ไปออกทะเลสาบสงขลาที่บ้านคลองบางกล้า มีความยาวประมาณ 90 กิโลเมตร แต่ระยะนับจากเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ถึงทะเลสาบสงขลายาวประมาณ 20 กิโลเมตร คลองคูตะภาจึงเป็นคลองเพียงเส้นเดียวของหาดใหญ่ที่สามารถใช้สัญจรไปมา กับต่างเมืองได้เนื่องจากสามารถไหลออกสู่ทะเลสาบสงขลาได้ เกี่ยวกับสภาพของคลองคูตะภาในอดีตมีกล่าวไว้ในพระนิพนธ์เรื่องชีวิตวัณม์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ช่วงที่พระองค์เสด็จเมืองสงขลา ความว่า.....

“ที่ฝั่งตะวันออกเกาะยอทางตะวันตกเฉียงใต้ มีคลองแห่งหนึ่งชื่อคลองคูตะภากว้างประมาณ ๔ วา น้ำลึกประมาณ ๒ ศอก ในคลอง ๒ ฟาก มีต้นไม้เป็นชายเฟื้อย ต้นเหงือกปลาหมอ ปรังไซ เป็นต้น ในลำคลองน้ำลึกประมาณ ๔-๖ ศอก คลองเลี้ยวไปประมาณ ๑๐๐ เส้นเศษ.. ตรงไปทางเหนือปลายน้ำตลอดถึงแดนเมืองไทรบุรี”(กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช 2504: 65)